millede järgi iga kirikuõpetaja ühes köstriga vähemalt 1 kord aastas pidi läbi käima oma kihelkonna, korraldades katsumisi mõisades ja külades. Rootsi eeskuju järele pani ta maksma a. 1645 uue katehiseerimiskava, mille järgi kirikuõpetaja määratud pühadel enne jutlust pidi kantslist lugema ja seletama rahvale katekismust ja järgm. pühapäeval seda lauarahvalt küsima. A. 1641 oli välja antud kiriku kari- ja lepitamismäärus, mida iseloomustavad tol ajal kirikus valitsevad valjud vaated. Kui kirikuõpetajate priviileegides a. 1650 oli ette nähtud n. n. koguduse koosolekute pidamine ja kirikunõukogu (kyrkoråd) määramine, mille ülesandeks oli kõlblise elu järele valvamine kogudustes, katsus J. ka Eestimaal a. 1651 antud määruse kaudu koguduste seesmise elu järelevalvet teostada. J. oli ka a. 1639 hakanud pidama kirikusinodeid õpetajatega, selles suhtes nähtavasti samuti käies Rootsi eeskuju järele. Juba aegsasti enne sinodi kokkutulemist saadeti kutsed laiali, milledes oli määratud, kes piiskopkonna õpetajaist ja mis aine üle pidid sinodil esinema kõnedega. Et niisugustel sinoditel õpetajate kultuurilisse tasapinnasse suur mõju oli ja et nad aitasid kaasa kirikuvormide ühtlustamisele ja kontakti alalhoidmisele piiskopi ja õpetajate vahel, on selge. Ka kiriku majanduslikele küsimustele on J. pühendanud tähelepanu, sattudes ka selles suhtes sagedasti aadliga tülli. Veel võiks nimetada, et J.-i algatusel asutati a. 1649 kirikuõpetajate leskede toetamiseks abiandmiskassa. Tallinna gümnaasiumi inspektoriks määratuna võis J. ka hoolimata Tallinna rae visast vastupanust mõningaid parandusi läbi viia; juba otsekohe, kui J. oli Eestimaale tulnud ja märganud, kui vaenuline oli rae opositsioon, oli ta valitsusele ette pannud linna juhtivate isikute kõrkust *„debito modo compescere“*. Ka Tallinna toomkooli heaks, mis J.-i tulles Eestimaale oli täiesti kõdunenud asutis (Westling), on J. palju teinud: ta muretses paremaid õpetajaid, kooli määrati ametisse eriline teoloogia lektor, J. katsus õpilaste kihelkonnis käimist (socknegång) reguleerida jne. Samuti on J.-il teatavad teened piibli tõlkimise alal eesti keelde. Juba a. 1640 teatas ta valitsusele, et ta kavatseb piiblit tõlkida lasta, ja sai vastuseks, et kavatsus on hea, kuid soovitav oleks, et piiskopp mitte liiga suurt koormat oma peale ei võtaks. Peaks alatama Uue Testamendiga, siis võetama tähtsamad tükid Vanast Testamendist Taaveti lauludega ja siis alles teised Vana Testamendi osad. Veebr. 1641 peetaval sinodil pani J. kokkutulnud õpetajaile ette U. T. tõlkimisele asuda ja viis läbi, et igaüks võttis oma peale ühe tüki tõlkimise ja lubas saata selle jaanipäevaks Tallinna. Nii on nähtavasti ka sündinud, sest Tallinna konsistoorium pani sinodil 1642 ette, et 4 õpetajat, kel head teadmised kreeka ja eesti keeles, aitaksid konsistooriumi tõlke revideerimisel. Ka esitati samal a. maanõukogule ettepanek rahaliselt toetada tõlkimistööd, mida maanõunikud siiski ei soovinud teha. Töö katkestati ega viidudki J.-i eluajal lõpule. — J., kelle eluloo kohta väga palju tarvitamata ainestikku Rootsi riigiarhiivis ja ka Tallinna konsist. arhiivis, suri Stokholmis katku 18. VII 1657.

J.-i kirjad Rootsi valitsusele ja riigikantsler Axel Oxenstjernale Rootsi riigiarhiivis; Paucker, Geistl., 9 j.; Fr. Westling, Estlands kyrka 1571—1644 (1921); *idem*, Kyrkolagar och kyrkolagsarbeten i Estland under det svenska väldets tid (1894); *idem*, Meddelanden om den kyrkliga kulten i Estland under det svenska väldets tid (1896); *idem*, Förarbetena till d. estn. öfversättn. af N. T. 1715 (1892); *idem*, Några meddelanden om Ösels kyrkliga förhållanden under åren 1645—50 (1915); *idem*, Mõned lisandused Tallinna doomkooli ajaloole (Ajal. Ajakiri 1923); Kampmann, Peaj. I[III], 175; V. Reiman, E. piibli ümberp. lugu [II] (1890), 29—32. *A. R. C.*

JÕBSO, Jakob (pärastine nimi **Livenstroem**), kirjanik, sünd. 29. IV 1830. a. Vana-Põltsamaal, oli esiti õpetajaks mitmel pool, töötas siis päevapiltnikuna Volmaris ja Paides; suri Paides 23. XII 1901. — J.-l on ilmunud 4 raamatut: »Kuida Krahw Hindrik Eihkenwels Jummalatundmissele sai . . .« (Tartus, 1855), »Willem Molnau . . .« (1867), »Martin Braun . . .« (1867) ja »Hohrosi lossi preili ja Ritter Mojan . . .« — (1867). Jutud on haledasisulised ja õpetlikku laadi. Esimesed kolm jutustust on tõlked saksa keelest, viimane aga algupärane.

Hermann, E. kirj. ajal., 378; Kampmann, E. van. ilukirj., 123—30. *E. O.*

JOHAN I Sverkeri p., Rootsi kuningas, oli oma isa, Sverker II, a. 1210 surres alaealine, valiti Eerik Knudi p. järele a. 1216 Rootsi troonile, arvat. oma sugulaste folkungite toetusel, kuid hakkas alles 1219. a. valitsema. A. 1220 võttis J. ette ristiretke Eestimaale, kus temal kaasas olid — võib-olla tegelikkude juhtidena — kun. jaarl Karl (Karl Kurt) ja kun. kantsler, Linköpingi piisk. Karl (vt.). Pole teada, kas see retk, nagu võiks arvata, oli kavatsetud vastukaaluks kun. Valdemar II eelmisel a. tehtud sõjakäigule Lindanisa alla. Rootslased asusid piisk. Hermannile (vt.) kuuluvasse Lihula lossi ja algasid paganate ristimist Läänemaal, ehitasid kirikuid ja pidasid (Läti Henriku kroonika